

Informacja dotycząca zasad gwarantowania depozytów w systemie czeskim

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantowania depozytów w Czechach jest Fundusz Ubezpieczenia Depozytów (po czesku: *Fond Pojištění Vkladů*; oficjalne tłumaczenie nazwy na język angielski: *Deposit Insurance Fund*). DIF rozpoczął działalność w grudniu 1994 roku, na mocy Ustawy o Bankach nr 156 z 1994 roku. Fundusz jest instytucją gwarantowania depozytów typu *pay box*. Funkcją dodatkową DIF jest odzyskiwanie w ramach postępowania upadłościowego środków wypłaconych przez Fundusz deponentom upadłych instytucji kredytowych. DIF nie podejmuje natomiast działań pomocowych o charakterze zapobiegawczym, ani naprawczym. Fundusz nie prowadzi również działalności analitycznej, w tym nie dokonuje analiz aktualnej sytuacji w bankach, ani też oceny otoczenia makroekonomicznego, w którym one działają. W tym zakresie DIF korzysta ze wsparcia innych instytucji, przede wszystkim banku centralnego.

Fundusz Ubezpieczenia Depozytów jest członkiem zarówno Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów (EFDI), jak i Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI). DIF podpisał w 2008 r. umowy dwustronne ze Słowackim Funduszem Ochrony Depozytów oraz Węgierskim Narodowym Funduszem Ubezpieczenia Depozytów. Dotyczą one współpracy w zakresie wypłaty sum gwarantowanych, wymiany informacji oraz podziału kosztów w sytuacji niewypłacalności oddziałów banków czeskich działających na terytorium Słowacji i Węgier.

Obecnie członkami DIF jest 40 instytucji kredytowych, w tym 18 banków komercyjnych (z czego jeden to oddział banku zagranicznego na zasadzie oddzielnej umowy z DIF – HSBC Bank plc – pobočka Praha), 5 kas oszczędnościowo-budowlanych oraz 17 spółdzielni kredytowych. Uczestnictwo w systemie gwarantowania jest obowiązkowe.

2. Organy decyzyjne

Organem decyzyjnym Funduszu Ubezpieczenia Depozytów jest pięcioosobowa Rada Dyrektorów, której skład wybiera Minister Finansów Republiki Czeskiej na okres pięciu lat,

przy czym co roku powoływany jest jeden nowy członek Rady. Ustawa o Bankach przewiduje, że co najmniej jednym członkiem Rady Dyrektorów jest przedstawiciel banku centralnego (pełniącego w Czechach funkcje nadzorcze nad systemem bankowym). W skład Rady wchodzi także, co najmniej dwóch przedstawicieli banków komercyjnych. W praktyce przewodniczącym Rady jest przedstawiciel banku komercyjnego, wiceprzewodniczącym przedstawiciel banku centralnego, a pozostali trzej członkowie to: jeden przedstawiciel Ministerstwa Finansów oraz dwaj przedstawiciele banków komercyjnych.

Zgodnie z przepisami art. 41 b Ustawy o Bankach, członek Rady Dyrektorów jest finansowo odpowiedzialny za straty spowodowane swoim działaniem w trakcie sprawowania funkcji. Jeżeli działanie miało charakter umyślny, wówczas odpowiedzialność jest w nieograniczonym zakresie. W przypadku strat nieumyślnych odpowiedzialność finansowa ograniczona jest do 600.000 CZK (równowartość ok. 22.000 EUR).

Pracami Deposit Insurance Fund kieruje jednoosobowo Dyrektor Zarządzający, którego powołuje Rada Dyrektorów.

Przewodniczącym Rady Dyrektorów DIF jest Pan Josef Tauber, Dyrektor Generalny i Prezes Zarządu Česká exportní banka, a.s., natomiast Dyrektorem zarządzającym Pani Renata Kadlecova.

3. Zakres gwarancji depozytów

Fundusz gwarantuje wkłady na rachunkach w instytucjach kredytowych licencjonowanych w Czechach osobom fizycznym i prawnym. Zgodnie z wymogami Dyrektywy 2009/14/EC, gwarancjami objęte są depozyty wraz z odsetkami wg stanu na dzień zawieszenia działalności banku do maksymalnej, łącznej równowartości 50.000 EUR. Do tej wysokości gwarancje obejmują 100% przedmiotowej kwoty. Gwarancją uzupełniającą mogą być również objęte depozyty w oddziałach banków zagranicznych na podstawie oddzielnej umowy zawartej przez dany oddział z DIF, przy czym łączny poziom gwarancji również nie może przekroczyć równowartości 50.000 EUR. Równowartość w koronach czeskich kwoty limitu obliczana jest na podstawie średniego kursu wymiany ogłoszonego przez Narodowy Bank Czech w dniu, w którym Fundusz otrzymał notyfikację banku centralnego o zawieszeniu działalności przez ubezpieczony bank. W przypadku gwarancji uzupełniającej, notyfikacja taka powinna zostać przesłana przez nadzorcę z kraju pochodzenia danego oddziału banku. Gwarantowane są zarówno depozyty w koronach czeskich, jak i w walutach obcych. W przypadku wspólnych rachunków dwóch lub więcej osób, każda z nich uprawniona jest do zwrotu środków w wysokości do równowartości 50.000 EUR.

Podwyższenie maksymalnego poziomu gwarancji z równowartości 25.000 EUR do 50.000 EUR nastąpiło 15 grudnia 2008 r. na podstawie nowelizacji Ustawy o Bankach z 27 listopada 2008 r. Od tego dnia zniesiony został również udział własny, który wynosił 10% sumy gwarantowanej.

Wyłączeniu spod gwarancji podlegają depozyty skarbu państwa i urzędów administracji rządowej, banków i innych instytucji finansowych oraz firm ubezpieczenia zdrowotnego. Wyłączone są również depozyty podmiotów prawnych, wchodzących w skład tej samej, co przedmiotowa instytucja kredytowa, grupy przedsiębiorstw.

Do wypłaty sum gwarantowanych nie są ponadto uprawnieni wyżsi menedżerowie przedmiotowego banku i ich krewni, członkowie jego zarządu i ich krewni, jego udziałowcy, podmioty kontrolujące działalność danego banku i osoby je reprezentujące, podmioty kontrolowane przez przedmiotowy bank oraz członkowie Zarządu Narodowego Banku Czech.

Gwarancje nie obejmują papierów wartościowych, w tym certyfikatów depozytowych i weksli. Świadczenia nie przysługują również w odniesieniu do środków pochodzących z przestępstw kryminalnych, w tym transakcji związanych z praniem brudnych pieniędzy.

4. Zasady wypłaty środków gwarantowanych

Procedura związana z uruchomieniem wypłaty środków gwarantowanych rozpoczyna się po otrzymaniu przez Fundusz pisemnej notyfikacji Narodowego Banku Czech, lub w przypadku gwarancji uzupełniającej od nadzorca z kraju pochodzenia danego oddziału banku, o postawieniu danej instytucji kredytowej w stan upadłości. Organy te mają na to zgodnie z prawem czeskim 21 dni roboczych. Ustawa nakłada obowiązek na instytucje kredytowe w stanie upadłości do przekazania w terminach wskazanych przez Fundusz dokumentacji niezbędnej do rozpoczęcia wypłat depozytów. W przypadku uchylania się od tego obowiązku, Narodowy Bank Czech ma ustawowe uprawnienia do nakładania kar finansowych w wysokości do 500.000 CZK (ok. 18.000 EUR) na członków zarządów, syndyka, lub inne odpowiedzialne za opóźnienia osoby.

Po otrzymaniu notyfikacji DIF określa w porozumieniu z Ministerstwem Finansów i bankiem centralnym datę rozpoczęcia wypłat sum gwarantowanych. Fundusz zobowiązany jest do dokonania wypłaty w ciągu trzech miesięcy od wystawienia notyfikacji. Termin ten może być w wyjątkowych wypadkach wydłużony przez Narodowy Bank Czech w porozumieniu z Ministerstwem Finansów maksymalnie o kolejne dwa trzymiesięczne okresy. Roszczenia

wobec DIF o wypłatę środków wygasają po pięciu latach od momentu rozpoczęcia wypłaty środków gwarantowanych.

Przy wyliczaniu kwoty należnej deponentowi dokonywana jest kompensata należności z zobowiązaniami wobec danej instytucji kredytowej.

DIF zarządza systemem informatycznym do obsługi wypłat, jednak jego serwisowanie zostało zlecone firmie zewnętrznej.

Obecnie na ukończeniu są prace parlamentarne nad wdrożeniem do czeskiego porządku prawnego zapisów Dyrektywy 2009/14/EU w odniesieniu do podwyższenia limitu gwarancyjnego do 100.000 EUR i skrócenia maksymalnego terminu wypłaty sum gwarantowanych do 20 dni roboczych. W szczególnych przypadkach, projekt przewiduje możliwość wydłużenia tego okresu o kolejne 10 dni roboczych. DIF przewiduje, iż głosowanie w parlamencie nad zmianą Ustawy o Bankach powinno nastąpić do końca drugiego kwartału 2010 r.

W czasie kryzysu finansowego lat 2008-2009 nie zanotowano w Czechach żadnej upadłości instytucji kredytowej. Ostatni raz DIF wypłacił gwarantowane sumy depozytów w 2003 r. Wówczas w stan upadłości postawiono dwa banki, z czego jeden, Union banka a.s. był instytucją dużą, a suma wypłaty sięgnęła 12,4 mld CZK (wówczas równowartość 468 mln EUR).

5. Źródła finansowania i zasoby finansowe DIF

Czeski fundusz gwarantowania depozytów nie dysponował kapitałem początkowym i od chwili powstania jego fundusze bazowały na rocznej składce członkowskiej. Składki członkowskie naliczane są od wielkości zgromadzonych przez daną instytucję kredytową depozytów i wpłacane są do Funduszu na zasadzie *ex ante* do 31 stycznia każdego roku. Składka ta wynosi:

- dla banków komercyjnych i spółdzielni kredytowych 0,1% średniego stanu depozytów, łącznie z narosłymi odsetkami na koniec każdego miesiąca, w poprzednim roku kalendarzowym;
- dla kas oszczędnościowo-budowlanych 0,05% średniego stanu depozytów, łącznie z narosłymi odsetkami na koniec każdego miesiąca, w poprzednim roku kalendarzowym. Sumy depozytów są przy tym pomniejszane o wielkość pomocy państwa udzielonej na wsparcie budownictwa mieszkaniowego.

Na koniec 2009 roku zakumulowane zasoby finansowe Funduszu wynosiły 12,6 mld CZK (ok. 450 mln EUR). W porównaniu z łączną sumą depozytów złożonych w czeskich bankach (na koniec 2009 r. 2.360 mld CZK (ok. 85 mld EUR), z czego 88,6%, tj. 2091 mld CZK (ok. 75 mld EUR) to sumy gwarantowane), rezerwy finansowe DIF są niewielkie i pokrywają zaledwie 0,6% wartości depozytów objętych gwarancjami.

W 2009 r. zasoby finansowe Funduszu inwestowane były w średnio- i długoterminowe czeskie papiery skarbowe (ok. 50%), krótkoterminowe czeskie papiery rządowe i banku centralnego (ok. 19,1%), obligacje emitowane przez czeskie banki i firmy (ok. 19,2%), certyfikaty udziałowe (4%), zagraniczne papiery wartościowe (ok. 1,1%), lub były deponowane na lokatach i rachunkach krótkoterminowych (ok. 6,6%).

DIF może inwestować w papiery wartościowe emitowane przez rządy państw Unii Europejskiej oraz międzynarodowe instytucje finansowe. Obecnie w portfelu Funduszu są obligacje wyemitowane przez Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju o wartości ok. 110 mln EUR.

Z całości portfela inwestycyjnego DIF jedynie część inwestowana w krótkoterminowe papiery Rządu Czeskiego i Narodowego Banku Czech administrowana jest przez sam Fundusz. Część ta ma za zadanie utrzymanie płynności instytucji. Zarządzanie pozostałymi ponad 80% zasobów DIF powierzyło trzem funduszom inwestycyjnym.

Nowa strategia inwestycyjna DIF przyjęta w 2008 r. opiera się na wydłużeniu duration portfela (docelowym modelem jest przedział 7-10 lat) oraz trzymaniu papierów do okresu zapadalności. Dla porównania, duration portfela w 2009 r. wynosiło ok. trzech lat.

Po podniesieniu limitu gwarancyjnego do 100.000 EUR planowane jest podwyższenie składki członkowskiej o 60% w stosunku do stanu obecnego oraz wyznaczenie poziomu rezerw DIF w wysokości 1,5% sumy gwarantowanych depozytów. Okres ubiegania się o roszczeniu ulegnie skróceniu do trzech lat.

6. Dane kontaktowe

Deposit Insurance Fund

Růžová 15

110 00 Prague 1

Czech Republic

Strona internetowa: www.fpv.cz

Telefon: 00 420 2253 75 301

Faks: 00 420 2253 75 309

7. Syntetyczne porównanie cech polskiego i czeskiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania depozytów	Czeski system gwarantowania depozytów
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów
Limity gwarancyjne	50.000 EUR w 100%	50.000 EUR w 100%
Maksymalna wypłata	50.000 EUR	50.000 EUR
Kompensacja z zobowiązaniami	TAK	TAK
Wyłączenia spod gwarancji		
Instytucje finansowe wskazane w art. 4 (5) Dyrektywy 2006/48/WE	TAK	TAK
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	TAK
Rząd i administracja centralna	TAK	TAK
Władze samorządowe	NIE	NIE
Banki	TAK	TAK
Fundusze inwestycyjne	TAK	TAK
Fundusze emerytalne	TAK	TAK
Kadra zarządzająca	TAK	TAK
Akcjonariusze banku	TAK	TAK
Bliscy osób odpowiedzialnych	NIE	TAK
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	TAK
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	TAK	NIE
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku	NIE	NIE
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK	TAK
Depozyty inne, niż w walutach EOG	NIE	NIE
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK